

Bergandy, Wróciślawa

Posiedzenie Komisji ds. Nauczania Historii Nauk Ścisłych przy Komitecie Historii Nauki i Techniki PAN

Kwartalnik Historii Nauki i Techniki 36/2, 151-153

1991

Artykuł umieszczony jest w kolekcji cyfrowej Bazhum, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych tworzonej przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego.

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie ze środków specjalnych MNiSW dzięki Wydziałowi Historycznemu Uniwersytetu Warszawskiego.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KOMITET HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN

Dn. 3 stycznia 1991 odbyło się zebranie plenarne Komitetu w nowej kadencji, na którym w głosowaniu tajnym wybrano Prezydium KHNiT. Przewodniczącą została prof.dr Irena Stasiewicz-Jasiukowa, zastępcami przewodniczącej prof.dr Tadeusz Brzeziński i prof.dr Tadeusz Marian Nowak. Ponadto wybrano trzech członków Prezydium i sekretarza naukowego.

Prezydium Komitetu powołało na tym zebraniu komisje specjalistyczne (historii nauk społecznych, historii nauk ścisłych, historii nauk medycznych, historii nauk przyrodniczych, historii myśli ekologicznej, historii techniki) i ich przewodniczących.

Dn. 22 lutego 1991 r. odbyło się posiedzenie Komitetu. W części pierwszej zebrania Prezes PAN prof.dr Aleksander Gieysztor wygłosił referat *Historycy warszawscy XIX-XX wieku*. Po referacie odbyła się dyskusja.

W części drugiej zebrania przewodnicząca KHNiT prof.dr I.Stasiewicz-Jasiukowa przedstawiła ogólny program działalności Komitetu w 1991 r., a przewodniczący poszczególnych komisji omówili ramowy plan pracy swych komisji w 1991 r. Prof.dr T.Brzeziński zgłosił propozycję zorganizowania przez Komitet interdyscyplinarnej sesji w jesieni 1991 r. dla upamiętnienia pięćdziesiątej rocznicy wymordowania uczonych polskich we Lwowie.

Red.

POSIEDZENIE KOMISJI DS. NAUCZANIA HISTORII NAUK ŚCISŁYCH
PRZY KOMITECIE HISTORII NAUKI I TECHNIKI PAN

W dniu 19 marca 1991 r. w Warszawie, w siedzibie Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN odbyło się pierwsze posiedzenie Komisji ds. Nauczania Historii Nauk Ścisłych. W posiedzeniu, któremu przewodniczył prof. Roman Mierzecki z Uniwersytetu Warszawskiego, kierujący Sekcją Historii Chemii Polskiego Towarzystwa Chemicznego, udział wzięli: prof. Bronisław Średniawa (Instytut Fizyki UJ), prof. Konrad Rudnicki (astronom, UJ), prof. Jerzy Mioduszewski (UŚl.), prof. Rajmund Sołoniewicz (Wydział Chemii Politechniki Łódzkiej), doc. Krystyna Kabzińska (dyrektor Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie), doc. Michalina Dąbkowska (Wydział Chemii UMCS), dr Zofia Pawlikowska-Brożek (Komisja Historii Matematyki Polskiego Towarzystwa Matematycznego), dr Halina Lichočka (Komisja Historii Farmacji przy KHNiT), dr Wróciśława Bergandy (Wydział Chemii UAM). Obecna była również przewodnicząca Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, prof. Irena Stasiewicz-Jasiukowa.

Współprzewodniczący Komisji prof. R.Mierzecki poinformował zebranych, że istniejąca do tej pory Grupa Robocza ds. nauczania historii nauk ścisłych przy KHNiT, koordynu-

jąca działania w zakresie dydaktycznego upowszechniania historii matematyki, fizyki, astronomii i chemii (której przewodniczyli dr Z.Pawlikowska-Brozek oraz prof. R.Mierzecki), w nowej kadencji działalności Komitetu Historii Nauki i Techniki PAN, przekształcona została w Komisję ds. Nauczania Historii Nauk Ścisłych (podobnie powołano komisję nauczania historii innych nauk w ramach KHNiT).

Następnie prof. R.Mierzecki dokonał krótkiego podsumowania działalności Grupy, powołanej w r. 1986. Zorganizowane zostały konferencje naukowe w postaci szkół historii matematyki (w cyklu jednorocznym) i chemii (co dwa lata), które w opinii zainteresowanych środowisk spełniają doniosłą rolę naukowo-badawczą i dydaktyczną. Udało się również wydrukować pewne materiały w formie publikacji książkowych we współpracy z wydawnictwem PAN oraz Polskimi Towarzystwami Matematycznym i Chemicznym. Plan dalszej działalności, już w ramach Komisji, stanowić powinien kontynuację tych form działalności. W zakresie prac z historii chemii przewiduje się kolejną (V-tą) szkołę Historii Chemii, poświęconą problematyce polskich chemicznych szkół naukowych, oraz publikowanie materiałów z tego zakresu. Aby zapewnić sfinansowanie tej działalności, prof. R.Mierzecki przygotował projekt grantu.

Z kolei dr Zofia Pawlikowska-Brozek omówiła plany działalności w zakresie historii matematyki. Kolejna szkoła historii matematyki, organizowana przez Uniwersytet Szczeciński, poświęcona problemom probablistyki i in., przewidywana jest w maju br. Szkoła w r. 1992, organizowana przez uczelnie krakowskie, poświęcona ma być analizie zespolonej. Polskie Towarzystwo Matematyczne kontynuuje publikowanie, wraz z Instytutem Matematyki PAN, serii biogramów matematyków polskich (do r. 1939). Jest to inicjatywa godna polecenia, pozwala bowiem budować szerokie dzieło biograficzne. Materiały do biogramów późniejszych i współczesnych wybitnych matematyków są intensywnie zbierane m.in. drogą rozsyłania „ankiet”, pozwalających na uzyskanie obszernych wypowiedzi o charakterze autobiograficznym, co stanowi bardzo cenny materiał archiwalny, gromadzony w archiwum Komisji Historii Matematyki PTM. Przedmiotem szczególnych zainteresowań Komisji jest również historia polskich szkół naukowych matematycznych sprzed 1939 r. — szkoły warszawskiej oraz szkoły lwowskiej (której naturalną kontynuacją jest szkoła wrocławska w okresie powojennym). Gromadzenie materiałów archiwalnych pozwala uchronić od rozproszenia zebraną już dokumentację; istnieją np. nie wydane materiały z konferencji (1979 r.) na temat historii ośrodków matematycznych w Polsce. Materiały takie mogą mieć różny charakter. Istnieją np. unikalne nagrania magnetofonowe z rozmów z nieżyjącymi już wybitnymi uczonymi (prof. Zygmundem i prof. Jeśmanowiczem, o czym przypomniał prof. Rudnicki). Jubileusze i rocznice niejednokrotnie obudowane są bogatą dokumentacją historyczną dotyczącą tak uczonych, jak ośrodków naukowych; zebranie ich i wydawanie w postaci odrębnych druków pozwoli zachować ten materiał, często o charakterze bardziej interesującym i bogatym, aniżeli oficjalne dokumenty.

W wypowiedzi prof. K.Rudnickiego potrzeba pilnej dokumentacji archiwalnej o charakterze naukowym została określona jako najważniejsze zadanie. Postulat, aby materiały dokumentacyjne gromadzić w jednym miejscu, pod odpowiednią kontrolą naukową, poparli wszyscy uczestnicy zebrania, wskazując istniejące już zbiory (archiwum „matematyczne” — w Sopocie, archiwum dotyczące fizyki — w Instytucie Fizyki w Toruniu, z inicjatywy prof. Ingardena, archiwum materiałów z historii polskiej chemii — w Muzeum Marii Skłodowskiej-Curie w Warszawie). Tak więc materiały dokumentujące historię astronomii powinny znaleźć swoje miejsce, być może w Krakowie.

W dyskusji uzupełniającej te wypowiedzi przypomniano, że w czasopiśmie towarzystw naukowych ukazują się materiały o charakterze biograficznym w związku z jubileu-

szami i jako wspomnienia pośmiertne. Materiały te, niezależnie od publikowania ich w tej formie, również powinny trafiać do wspomnianych wyżej archiwów.

W swojej obszernej wypowiedzi przewodnicząca KHNiT prof. I. Stasiewicz-Jasiukowa wyraziła opinię, że ścisła współpraca Komisji ds. Historii Nauk Ścisłych, jaka wynika z przekształcenia Grupy Roboczej, umożliwi intensyfikację działalności Komisji. Ze swej strony, przewodnicząca Komitetu zapewniła o życzliwości i poparciu dla tej działalności (podobnie, jak w ciągu wszystkich lat pracy Grupy). Komitet zgłosił projekty kilku grantów na prace badawcze, wśród nich wspomniany wyżej projekt opracowany przez prof. R. Mierzeckiego. Projekt ten został przez autora odczytany i zaaprobowany przez obecnych. Przewiduje on współpracę obecnych na posiedzeniu chemików i udział w kierownictwie naukowym prof. Ignacego Z. Siemiona. Jako recenzentów prof. R. Mierzecki wskazał prof. Józefa Hurwica (Uniwersytet w Marsylii) oraz prof. Irenę Stasiewicz-Jasiukową (Komitet Historii Nauki i Techniki PAN). Zebrani zostali poinformowani przez prof. I. Stasiewicz-Jasiukową o najbliższym zebraniu plenarnym Komitetu, które (11 kwietnia 1991 r.) poświęcone będzie historii astronomii (referaty wygłoszą prof. Iwanowska — *Refleksje o astronomii w przeszłości, teraźniejszości i przyszłości* oraz prof. Dobrzycki — *Instrumenty astronomiczne jako przedmiot badań historii astronomii*). Kolejną sesją naukową Komitetu będzie sesja wyjazdowa (21 maja 1991 r.) do ośrodków zagłębia staropolskiego, z referatem prof. I. Turnau.

Najbliższe posiedzenie Komisji ds. Nauczania Historii Nauk Ścisłych (27 maja 1991 r.) uświetnione zostanie referatem prof. Józefa Hurwica *Pseudoodkrycia, błędy i oszustwa w nauce*. Wszystkie posiedzenia odbywać się będą w sali konferencyjnej Muzeum Techniki w Warszawie.

Rozważania zebranych na temat możliwości finansowych publikowania materiałów już istniejących, bądź też powstających w wyniku działalności członków Komisji, zakończyły posiedzenie.

Wróciśława Bergandy
(Poznań)

INSTYTUT HISTORII NAUKI, OŚWIATY I TECHNIKI PAN

BADANIA JEZYKOZNAWCZE NAD TERMINOLOGIĄ BOTANICZNĄ (z dyskusji na seminarium etnofarmaceutycznym)

7 listopada 1990 r. odbyło się kolejne seminarium Pracowni Historii Nauk o Leku Instytutu Historii Nauki, Oświaty i Techniki PAN, poświęcone nazewnictwu roślin leczniczych, na którym prof. Kwiryna Handke wygłosiła referat pt. *Łacińska terminologia a polskie słownictwo botaniczne*. Referentka przedstawiła stosunki między nomenklaturami botanicznymi, egzystującymi w Polsce, omawiając trzy istniejące tu systemy językoznawcze: 1) nomenklaturę łacińską, stanowiącą uniwersalny kod i umożliwiającą dokonywanie porównań między językami naturalnymi; 2) oficjalne słownictwo polskie, bardzo hermetyczne i pozba-